

Az Anjou-ház: Károly Róbert és Nagy Lajos

A XIII. századi királyok hatalma annyira meggyengült, hogy képtelenek voltak megtörni a feudális anarchiát, a tartományurak hatalmát. Az Árpád-ház kihalása (1301) után Magyarországon trónviszályok törtek ki.

Trónkövetelőként lépett fel az összes európai uralkodóház, amelyet dinasztikus kapcsolatok fűztek az Árpádokhoz. Jelentkezett Ottó a bajor, Vencel a cseh és a nápolyi Anjou dinasztia tagja, Károly Róbert. (V. István dédunokája) Az utóbbi bizonyult a legesélyesebbnek, mert Nápolyt hűbérura a pápa is támogatta. Károly Róbert (1308-42) már 1299-ben megérkezett Magyarországra, de ekkor még csak a délvidéki urak támogatták, akik szoros gazdasági kapcsolatban álltak Itáliával. Először 1301-ben koronázta meg az esztergomi érsek a hivatalos koronával, de nem Fehérváron, úgyhogy ez nem minősült törvényesnek.

Másodszor 1309-ban került korona a fejére, majd 1310-ben sikerült eleget tennie minden követelménynek, így ő lett Magyarország törvényes uralkodója.

Első feladata a tartományurak hatalmának letörése volt. Ellenfelei közé tartoztak az Abák, Kőszegiek, a Rátótok, Borsa Kopasz és Csák Máté. Ezek az oligarchák hatalmas területeket birtokoltak az országból. Önálló politikát folytattak, bár többségük elismerte Károly Róbertet királynak. Saját hadsereggel rendelkeztek, birtokaik erőforrásait teljesen erre a célra fordították. A köznemesség, az egyházi birtokosok, a városok és a békére áhítozó parasztság viszont az uralkodó mellett állt. 1312-ben került sor a rozgonyi csatára, ahol Károly Róbert győzelmet aratott a tartományurak egyesült seregei fölött. 1316-ban legyőzte Kőszegi Miklóst, 1317-ben Borsa Kopaszt, 1319-ben Kőszegi Miklóst, majd Kán Lászlót. Csák Mátéval nem boldogult. Ő természetes halált halt 1321-ben.

A megerősödött királyi hatalom támasza az új feudális nagybirtokosság lett. A legyőzött oligarchák birtokait Károly Róbert a hozzá hű embereknek szétosztotta. Új főúri családok emelkedtek fel. (Garai, Lackfi, Báthory, Kanizsai, Szécsi, Bánffy) Ezeket a földeket nem ajándékba adta, hanem megfelelő számú lovas katona kiállítására fejében. A földesurak tarthattak magánhadsereget (bandériumot) és 50 fős létszám felett a földesúr saját zászlaja alatt vezethette őket hadba. Akik nem rendelkeztek 50 lovassal, azok a vármegye seregének létszámát növelték. A bandériális csapatokon kívül fontos haderőt képviseltek a könnyűlovas kunok és a zsoldosok is. Jelentős volt továbbá a várkatonák létszáma.

Gazdaság: Károly Róbert új alapokra fektette Magyarország gazdaságát. A királyi birtokok jövedelme továbbra is fontos maradt, de mostantól új jövedelemforrásra támaszkodott. Már Szt. István óta bevételt jelentenek a király számára a **regálék** (királyi felségjogon szedett jövedelem), mégis Károly Róbertnél kell beszélünk róla, ugyanis ő elődeinél jobban kihasználta ezt a forrást. Megreformálta a bányászatot, ugyanis ezután a földesúr is érdekelt lett a birtokain elhelyezkedő bányák feltárásában. Ezentúl a földesúr megkapta az urbura, vagyis a bányapénz (ezüst: 1/8, arany: 1/10) egyharmadát. Ezekkel az intézkedésekkel Magyarország nemesfémbányászat szerint a világ élvonalába került. Királyi monopólium volt a pénzverés is. A kitermelt ércet be kellett szolgáltatni, majd a beváltási haszonból a földesúr is részesedett. Megszüntette a pénzrontást, ugyanis firenzei mintára értékálló aranyforintot veretett. Bevezette a kapudót (= kamara haszna), amit jobbágyportánként szedtek.

Hasznot húzott a kereskedelemről is bevezette a harmincadvámot. Ezzel az ország gazdasága rendkívül stabil lett.

Külpolitika: Károly Róbert uralkodása során a békére törekedett. Igyekezett az ország nemzetközi elismerését támogatni. 1335-ben került sor a **visegrádi királytalálkozóra**, ahol Károly Róbert (Mo.), Luxemburgi János cseh, III. Kázmér lengyel uralkodók vettek részt. Sikerült megállapodni az árumegállító joggal rendelkező Bécs kereskedelmi elkerüléséről, továbbá abban, hogy III. Kázmér fiú utód nélküli halála esetén Károly Róbert öröklje a lengyel trónt. (ugyanis Lokitek Erzsébet KR. felesége volt)

Károly Róbert mérlege: az ország egységét megeremtő békepolitikája Közép-európai nagyhatalommá tette országunkat. A gazdaság fejlődése emelte az életszínvonalat, ezáltal a lakosság szám elérte a kétmilliót. Benépesítette az eddig ritkán lakott területeket hospesekkel. Német bányászokat hívott a Felvidékre,

románokat és szászokat Erdélybe. (DE! ezek nem olvadtak be) Fejlődött a mezőgazdaság is. Új termelőeszközök és termelési módok váltak általánossá. Nőtték a termésátlagok- élénkült a kereskedelem. Munkássága hatására fejlődött a pénzgazdálkodás. Intenzíven támogatta a városokat, ugyanis támaszt talált bennük a földesurakkal szemben.

Nagy Lajos

Károly Róbertet fia Nagy Lajos követte a trónon (1342-1382). **Apja politikájának köszönhetően Magyarország annyira megerősödött, hogy Lajos hódításokat folytathatott.** (már életében lovagkirályként tisztelték) Uralkodásának mindössze három békés éve volt: 1342, 1375-76. Célja egy európai méretű birodalom kiépítése volt. Meg akarta szerezni Nápolyt és Lengyelországot. Az előbbire jó ürügyet szolgáltatott, hogy 1345-ben Nápolyban megölték testvérét Andrást. 1347-ben büntetőhadjáratral válaszolt. Sikertelenül ugyan elfoglalni a várost, de hadjáratának nem lett eredménye, ugyanis nem tudott veszteségeket okozni az ellenségnek, mert azok elmenekültek. 1350-ben ismét csapatokat küldött Itáliába, de most sem járt sikerrel. Nápolyi hódításai miatt szembekerült Velencével és a pápával, akik félték Magyarország túlzott megerősödésétől. Északon harcolt a pogány litvánokkal, Bulgáriában a bogumilokkal. Ő volt az első magyar király, aki szembekerült a terjeszkedő törökökkel. Hadjárataival megszerezte Velencétől a dalmát kereskedővárosokat is (Raguza, Zára, Spalato)

1370-ben meghalt III. Kázmér, így az 1335-ös megállapodás értelmében **Nagy Lajos örökölte a lengyel trónt.** A két ország között perszonálúnió jött létre. (csak az uralkodó személye volt azonos)

Gazdaság: Az apja által felhalmozott vagyont már a nápolyi hadjárat során felhasználta, ezért újak után kellett néznie. Bevezette a kilencedet. (jobbágy által fizetett adó, ami a termés 1/10 részét jelentette) A legnagyobb birtokosoknak nem volt szükségük erre a bevételre, úgyhogy gyakran be sem szedték. Így próbálták saját birtokukra csalogatni a jobbágyokat. Ez a bárók és a köznemesek ellentétéhez vezetett.

Az 1351-es törvények: Nagy Lajos 1351-ben megújította az Aranybullát. Beiktatta az **ósiség** törvényét, ami azt jelentette, hogy a nemesi birtok sérthetetlen és elidegeníthetetlen. Nem lehet róla végrendelkezni. Az apa halála után az egyenes ági leszármazottra száll, ha ilyen nem létezik, akkor a nemzetségre, ha az kihal, akkor visszaszáll az uralkodóra. Beiktatta továbbá a **kilencedtörvényt**, ami meghatározta az egységnyi jobbágytelek utáni kötelezően beszedendő adók mennyiségét. A törvények között szerepel az egy és ugyanazon nemesség elve, ami azt jelenti, hogy minden nemes azonos jogokkal és kiváltságokkal rendelkezik. Ezen intézkedésével meggyorsította a köznemesi rend fejlődését.

A trónt kisebbik lányára Máriára és annak férjére, Luxemburgi Zsigmondra (1387-1437) hagyta.